

KORAKÖR CSALÁDI KÖRBEN

**Szülői összefoglaló füzet látássérült gyermeket
nevelő családoknak**

Átmenetek • megküzdés • önállóság • fejlesztési utak

A 2026-os online programsorozat összefoglalója

LÁRESZ Egyesület

A program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet
támogatásával valósult meg.

A KIADVÁNYRÓL

Támponok a korai évek döntéseihez

Ez a füzet a Korakör családi körben című, látássérült gyermeket nevelő szülőknek és a gyermekekkel foglalkozó szakembereknek szóló online programsorozat legfontosabb gondolatait foglalja össze.

A négy alkalom a korai évek különböző, mégis szorosan összekapcsolódó kérdéseit járta körül: az intézményi átmeneteket, a családi megküzdést, az önállósodást, valamint a diagnosztikai és fejlesztési döntéseket. Az előadások szakmai ismereteket, gyakorlati szempontokat és érintett családok tapasztalatait kapcsolták össze.

Nincsen minden gyermekre és családra érvényes egyetlen jó út. A következő, valóban segítő lépést mindig a gyermek szükségleteihez és a család helyzetéhez érdemes igazítani.

A programsorozat

JANUÁR 21. Felkészülés segítése a korai fejlesztés és az intézményi nevelés közötti átmenetre. Az intézményi lehetőségek és az intézményválasztás szempontjai

Borhy Ágnes, Illényi Eszter, Nagyné Dr. Schiffer Csilla

FEBRUÁR 25. A családok pszichés és rendszerszemléletű támogatása a megküzdésben és gyász/veszteség folyamatban a korai intervenció során. A mesterséges intelligencia káros és segítő szerepe a megküzdésben

Bata Tímea, Illényi Eszter

ÁPRILIS 22. A szenzomotoros és pszichoszociális fejlődés állomásai és a gyermekek támogatása a speciális igényeiknek megfelelően, például a dackorszak és az önkiszolgálás alakulása

Sinka-Fábri Tímea, Sztrunga Dávid

JÚNIUS 3. Eligazodás a fejlesztési lehetőségek útvesztőjében: mit, miért, mikor? A terápiahalmozás jelensége. További felmerülő vizsgálatok, speciális igények megismerése és a diagnózisok komplex megértése

Bata Tímea, Illényi Eszter

Az események házigazdája: Nagyné Dr. Schiffer Csilla.

1. ALKALOM • JANUÁR 21.

Az intézménykezdés hosszabb folyamat

2026. 01. 21.

Előadnak és szülőkkel beszélgetnek: Borhy Ágnes, Illényi Eszter,
Nagyné Dr. Schiffer Csilla

A korai fejlesztésből a bölcsődébe vagy óvodába kerülés az egész család életét átalakíthatja. Új helyszín, új felnőttek, új gyerekcsoport, új napirend és sokszor új fejlesztők jelennek meg. A gyermeknek minden érzékelési csatornán keresztül meg kell ismernie az új környezetet, miközben a családnak az utazást, a munkába állást és a mindennapi feladatokat is újra kell szerveznie.

Az átmenet nem az első intézményi napon kezdődik. Már az intézménykeresés, a kérdések megfogalmazása és a gyermek felkészítése is a folyamat része.

A korai fejlesztés szerepe

A korai fejlesztés a gyermek képességeinek támogatása mellett a családot is segíti. A látássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógus megfigyelései támpontot adhatnak ahhoz, hogyan használja a gyermek a látását, mivel kompenzál, hogyan tájékozódik és tanul, illetve milyen környezeti alkalmazkodásra lehet szüksége.

A szakember nem választ intézményt a család helyett, de segíthet a lehetőségek mérlegelésében, a megfelelő kérdések megfogalmazásában és a fogadó intézménnyel való kapcsolat kialakításában.

Együtt- vagy különnevelést biztosító intézmény?

Mindkét út lehet megfelelő. A döntésnél nem az intézménytípus presztízse, hanem a gyermek tényleges szükségletei és az intézmény valós lehetőségei számítanak.

- Milyen támogatást igényel a gyermek a mozgásban, kommunikációban, játékban és önkiszolgálásban?
- Van-e társuló fejlődési, mozgásos, hallási vagy értelmi érintettség?
- Mennyire nyitott az intézmény a gyógypedagógussal és a családdal való együttműködésre?
- Biztosítható-e a szükséges személyi, tárgyi és környezeti támogatás?
- Hogyan illeszthető az intézmény a család mindennapi életébe?

1. ALKALOM • GYAKORLATI ÚTMUTATÓ

A felkészüléstől a befogadásig

- 1. Gyűjtsük össze a gyermek szükségleteit.** Hogyan lát, tájékozódik, kommunikál, nyugszik meg, eszik, alszik és kér segítséget?
- 2. Beszéljünk a gyermeket ismerő szakemberekkel.** A korai fejlesztő, a gyermekorvos, a védőnő és más szakemberek különböző nézőpontokkal segíthetik a döntést.
- 3. Ismerjük meg személyesen az intézményeket.** A környezet mellett figyeljük meg a légkört, a pedagógusok nyitottságát és a kérdéseinkre adott válaszokat.
- 4. Indítsuk el időben a szükséges eljárásokat.** A szakértői vizsgálat és az intézménykijelölés időt igényel, ahogy az intézmény felkészülése is.
- 5. Adjunk időt a befogadásra.** A gyermek fokozatosan ismerhesse meg a teret, a felnőtteket, a társakat és a napirendet.
- 6. Tartsuk fenn a szakmai kapcsolatot.** A korai fejlesztők és a fogadó intézmény közötti átadás, majd az utánkövetés sok nehézséget megelőzhet.

Beszoktatás helyett befogadás

A befogadás szó azt is kifejezi, hogy nem csak a gyermeknek kell alkalmazkodnia. Az intézménynek is meg kell ismernie őt, hozzáférhetővé kell tennie a környezetet, és figyelembe kell vennie az egyéni jelzéseit. A siker nem pusztán az, hogy a gyermek bent marad, hanem hogy fokozatosan biztonságban érzi magát, kapcsolatokat alakít ki és részt tud venni a közösség életében.

A szülői történetek közös tanulságai

- Az intézmény személyes megismerése csökkentheti a bizonytalanságot.
- Egy korábbi sikertelen próbálkozásból is fontos tapasztalatok születhetnek.
- A gyermek személyisége ugyanolyan fontos, mint a diagnózisai.
- A gyermek életkorának megfelelően megtanulhat beszélni saját látássérüléséről és segítségigényéről.
- A testvérek és a tágabb család bevonása segítheti az új intézmény elfogadását.

A jó intézmény nem attól jó, hogy mindenre előre tudja a választ, hanem attól, hogy kész megismerni a gyermeket és együtt gondolkodni a családdal.

2. ALKALOM • FEBRUÁR 25.

A család megküzdése és új egyensúlya

2026. 02. 25.

Előadnak és szülőkkel beszélgetnek: Bata Tímea, Illényi Eszter

Amikor kiderül, hogy a gyermek látássérült vagy fejlődése eltérően alakul, a család egész rendszere változásba kerül. A szülőknek egyszerre kell új információkat feldolgozniuk, döntéseket hozniuk és érzelmileg alkalmazkodniuk egy olyan helyzethez, amelyre többnyire nem lehet előre felkészülni.

A veszteségélmény nem a gyermek elutasítása

A szülők gyászolhatják a korábban elképzelt jövőt, miközben szeretik és gondozzák a gyermeküket. Megjelenhet szomorúság, harag, bűntudat, félelem, tagadás vagy remény. Ezek nem merev sorrendben követik egymást, és új élethelyzetekben - például egy vizsgálatnál vagy intézményváltásnál - ismét felerősödhetnek.

A gyász nem a szeretet hiánya. Annak a feldolgozása, hogy a család útja másként alakul, mint ahogyan korábban elképzelték.

A megküzdésnek több útja van

Az érzelmi központú megküzdésben az érzések kimondása és elfogadása kerül előtérbe. A problémaközpontú megküzdés információgyűjtést, szervezést és cselekvést jelenthet. A jelentésközpontú megküzdés során a család fokozatosan új történetet és jövőképet alakít ki.

Ezek nem egymást kizáró lehetőségek. Máskor segít a sírás és a beszélgetés, máskor egy időpont megszervezése, egy szakmai vélemény megértése vagy egy következő lépés kijelölése.

Ami megtarthat

- biztonságos, ítéletmentes szakemberi kapcsolat;
- a párkapcsolat, a tágabb család és a barátok támogatása;
- sorstársi közösségek és szülőcsoportok;
- hiteles, érthető információ;
- a pihenés és a szülő saját mentális egészségének támogatása.

2. ALKALOM • TUDATOS ESZKÖZHASZNÁLAT

Miben segíthet a mesterséges intelligencia?

A mesterséges intelligencia segíthet megszerezni a sok információt, egyszerűbben megfogalmazni egy szakmai szöveget, kérdéseket készíteni egy vizsgálatához, levelet írni egy intézménynek vagy átgondolni egy döntési helyzet szempontjait.

Hasznos feladatok

- szakvélemény vagy fejlesztési terv közérthető összefoglalása;
- kérdéslista készítése orvosi vagy szakértői vizsgálatához;
- szülői megfigyelések rendszerezése;
- levél vagy kérelem első változatának megfogalmazása;
- napirend, ellenőrző lista vagy otthoni játékörövezetek készítése.

Fontos határok

Az MI nem ismeri személyesen a gyermeket, és meggyőzően hangzó, mégis pontatlan információt is adhat. Nem diagnosztizálhat, nem válthatja ki az orvosi, pszichológiai vagy gyógypedagógiai vizsgálatot, és nem hozhat döntést a család helyett.

Érzelmi tehermentesítésre átmenetileg használható, de nem képes valódi kapcsolódást, együttérzést, testi jelenlétet vagy közös megnyugvást adni. Ha a használata késő estig tartó keresgéléssé, állandó ellenőrzéssé vagy újabb bizonytalanságok forrásává válik, érdemes időkeretet szabni és emberi segítséget kérni.

Az MI legyen gondolatrendező és előkészítő eszköz - ne diagnoszta, terapeuta vagy döntéshozó.

Biztonságosabb használat

- Ne osszuk meg azonosítható személyes és egészségügyi adatokat.
- Kérjünk forrást, és ellenőrizzük a fontos állításokat.
- Egészségügyi, jogi és diagnosztikai kérdéseket mindig beszéljünk meg szakemberrel.
- Figyeljük meg, hogy az információ segít-e cselekedni, vagy inkább növeli a szorongást.

A szülői kompetencia nem azt jelenti, hogy mindent egyedül kell tudni. A kérdezés, a segítségkérés és a hiteles források közötti eligazodás éppen ennek a kompetenciának a része.

3. ALKALOM • ÁPRILIS 22.

Az önállóság a legkorábbi tapasztalatokkal kezdődik

2026. 04. 22.

Előadnak és szülőikkel beszélgetnek: Sinka-Fábri Tímea, Sztrunga Dávid

Az önállóság már a csecsemőkori gondozási helyzetekben épül: amikor a gyermek jelzi a szükségleteit, felfedezi a testét, megérinti az ételt és a gondozási eszközöket, vagy aktívan részt vesz az öltöztetésben és a fürdetésben.

A biztonságos, kiszámítható gondozás alapozza meg, hogy a gyermek később merjen próbálkozni. Az életkor helyett mindig a gyermek aktuális fejlettségi szintjéből és képességeiből érdemes kiindulni.

A fejlődés apró lépésekből áll

- Csecsemőkorban a testtudat, az érzékelés és az első részvételi próbálkozások kerülnek előtérbe.
- Kisgyermekkorban megjelenik az „én egyedül” igénye: önálló evés, ivás, vetkőzés, kézmosás és utánpótlás.
- Óvodáskorban a rutinok mellett egyre nagyobb szerepet kap a választás, a feladatvállalás, a segítségkérés és a felelősség.

A látássérült gyermek más tanulási utat járhat be

A jól látó gyermek sok mindent spontán megfigyelés és utánpótlás révén sajátít el. Látássérülés esetén tudatosabban kell hozzáférhetővé tenni a tárgyakat, a mozdulatokat és a cselekvések sorrendjét. Több közvetlen tapasztalatra, tapintásra, hallásra, mozgásra, szóbeli magyarázatra és ismétlésre lehet szükség.

A cél nem a gyorsaság és a hibátlanság, hanem a kompetencia élménye: „képes vagyok rá, és hatással tudok lenni a környezetemre”.

A mindennapok fejlesztő helyzetek

Az evés, öltöztetés, fürdés, játék, terítés és rendrakás valódi, értelmes tanulási lehetőségek. A maszatolás, a lassúság és a hibázás nem a tanulás akadálya, hanem annak természetes része.

3. ALKALOM • MINDENNAPI SEGÍTSÉG

Csak annyit segítsünk, amennyi szükséges

A túlféltés érthető, de a túlsegítés hosszú távon csökkentheti a gyermek tapasztalatait, önbizalmát és kezdeményezését. A jó segítség alkalmazkodik a gyermek aktuális képességeihez, majd fokozatosan visszalép.

Megmutatom → együtt csináljuk → kis segítséggel próbálja → emlékeztetéssel végzi → egyre önállóbban csinálja.

Ami megkönnyítheti a tanulást

- Bontsuk a tevékenységet rövid, jól felismerhető lépésekre.
- Gyakoroljunk nyugodt időszakban, amikor nem kell sietni.
- Használjunk következetes sorrendet és azonos kifejezéseket.
- A tárgyaknak legyen állandó, elérhető helyük.
- Adjunk választási lehetőséget két valódi opció között.
- A próbálkozást és a részfeladatot is ismerjük el.

Látásspecifikus megoldások

Segíthetnek a jól kitapintható jelölések, különböző textúrák, kontrasztos eszközök, nagyobb gombok, tépőzárak, csúszásgátló alátét, magas peremű tányér vagy vastagabb nyelvű evőeszköz. A gyermeknek érdemes megmutatni a ruhadarab részeit, az étel állagát és hőmérsékletét, valamint a mindennapi tárgyak működését.

Súlyosan-halmozottan sérült gyermekek

Az önállóság nem feltétlenül teljes önellátást jelent. Jelenthet egy fejfordítást, hangadást, választást, kezdeményezést, egy részmozdulat elvégzését vagy azt, hogy a gyermek felismeri egy rutin következő lépését.

A finom jelzések észrevétele és következetes megválaszolása megtanítja a gyermeknek, hogy érdemes kommunikálnia. Az étkezés támogatása, a megfelelő pozicionálás, a mozgás megtámogatása, a kommunikáció segítése és a játékhelyzetek kialakítása ilyenkor több szakember összehangolt munkáját is igényelheti.

Az önállóság része az is, hogy a gyermek tudjon választani, nemet mondani, segítséget kérni és a lehető legaktívabban részt venni a saját életében.

Mikor érdemes további vizsgálatokat végezni?

2026. 06. 03.**Előadnak és szülőikkel beszélgetnek:** Bata Tímea, Illényi Eszter

A látássérülés önmagában is hatással lehet a mozgásra, a tájékozódásra, az utánzásra, a kommunikációra, a játékra és a tanulásra. Ezért nem kell minden szokatlan viselkedés mögött újabb diagnózist keresni.

További diagnosztikus gondolkodás akkor lehet indokolt, ha a látássérülés és a megfelelő látásspecifikus támogatás együtt sem ad elegendő magyarázatot a gyermek működésére, viselkedésére.

Kérdések merülhetnek fel például akkor, ha

- a figyelem megfelelő támogatás mellett is nagyon könnyen elterelődik;
- a beszéd- és kommunikációfejlődés jelentősen késik;
- az érdeklődés tartósan beszűkült vagy nehezen bővíthető;
- a játék, felfedezés vagy tanulás iránti motiváció tartósan alacsony;
- a viselkedést a szülő és a szakember is nehezen érti;
- a komplex korai fejlesztés mellett is jelentős elakadás marad fenn.

Nem azért vizsgálódunk tovább, mert bajt keresünk, hanem azért, mert szeretnénk jobban érteni a gyermeket.

Mi állhat még a háttérben?

A látássérülés mellett jelen lehet például autizmus spektrum állapot, ADHD, hallássérülés, beszéd-nyelvi nehézség, mozgásos vagy neurológiai eltérés, intellektuális képességzavar vagy sajátos szenzoros feldolgozás.

Ha több állapot van jelen, azok nem egyszerűen összeadódnak. Egymásra hatva alakítják azt, ahogyan a gyermek érzékel, figyel, mozog, tanul, kommunikál és viselkedik. A diagnosztika feladata ennek a sajátos mintázatnak a megértése.

A pontosabb megértéstől a célzott támogatásig

A diagnosztikus út első lépései

- 1. Fogalmazzuk meg a kérdést.** Mit látunk, milyen helyzetben jelenik meg, mióta tart, mi segít és mi nehezít?
- 2. Egyeztessünk a gyermeket ismerő szakemberekkel.** A korai fejlesztő szakember, gyermekorvos, védőnő, óvodai vagy bölcsődei szakember segíthet a következő irány kiválasztásában.
- 3. Válasszunk célzott vizsgálatot.** A kérdéstől függően szóba jöhet funkcionális látásvizsgálat, audiológia, logopédia, gyermekneurológia, gyermekpszichiátria, pszichológiai vagy szakszolgálati vizsgálat.
- 4. Készüljünk fel.** Vigyük a korábbi leleteket, szakvéleményeket, pedagógiai tapasztalatokat, konkrét példákat, rövid szülői összefoglalót és kérdéslistát.
- 5. Fordítsuk le az eredményt a mindennapokra.** A szakvélemény akkor válik hasznossá, ha kijelöli a támogatás célját, módszerét, sorrendjét és újraértékelési pontját.

A fejlesztési lehetőségek mérlegelése

Nem minden jó módszer jó minden gyermeknek, és nem minden hasznos módszerre ugyanabban az időszakban van szükség. A választásnál számít a gyermek állapota, életkora, motivációja és terhelhetősége, de ugyanígy a család időbeli, érzelmi és anyagi teherbírása is.

Különösen óvatosan érdemes kezelni azokat a módszereket, amelyek gyors vagy biztos gyógyulást ígérnek, többféle állapotra ugyanazt a magyarázatot adják, sürgetik a döntést, vagy nem teszik átláthatóvá a szakmai és tudományos hátterüket.

A diagnózis önmagában nem a cél, hanem a célhoz vezető út. Sokat segít, ha kevesebb találgatáshoz, érthetőbb prioritásokhoz és összehangoltabb támogatáshoz vezet.

Kérdések, amelyeket érdemes feltenni

Intézményválasztáskor

- Milyen környezetben érzi magát biztonságban a gyermekem?
- Hogyan biztosítják számára a tevékenységekhez való hozzáférést?
- Ki segíti a látásspecifikus szükségletek megértését?
- Hogyan történik a befogadás és a kapcsolattartás?

Vizsgálat vagy fejlesztés előtt

- Milyen konkrét kérdésre keresünk választ?
- Mi a fejlesztés célja, és miből fogjuk látni, hogy segít?
- Mit érdemes otthon beépíteni a mindennapokba?
- Mikor és milyen szempontok alapján értékeljük újra?

Mikor érdemes megállni és újratervezni?

Érdemes szakemberrel egyeztetni, ha a gyermek tartósan fáradt, sírós vagy ellenálló; romlik az alvása; gyakoribbá válik a megbetegedés; passzívabb lesz; elveszíti a motivációját; vagy már alig marad ideje szabad játéokra.

A család terhelődése is fontos jelzés. Újratervezésre lehet szükség, ha a napirend tartósan fenntarthatatlan, a testvérek vagy a párkapcsolat nagyon háttérbe szorul, folyamatos az utazás és a szervezési feszültség, vagy a szülő azt érzi, hogy ezt a rendszert már nem tudják tovább vinni.

Az újratervezés nem kudarc. Annak a jele, hogy figyelünk a gyermek jelzéseire és a család teherbírására.

A legfontosabb iránytű

A jó támogatás érthető célokra épül, illeszkedik a gyermek aktuális működéséhez, összehangolja a szakemberek munkáját, és helyet hagy a kapcsolatnak, a játéknak, a pihenésnek és a családi életnek.

A következő jó lépést keressük

A látássérült gyermek fejlődése egyéni út. Több tudatosságot, alkalmazkodást és együttműködést igényelhet, de nem értéktelenebb vagy kevésbé teljes út.

A szülők tapasztalata, a szakemberek tudása, a család erőforrásai és a gyermek saját jelzései együtt mutathatják meg, mire van szükség. Nem kell minden kérdésre azonnal választ találni, és nem kell minden lehetőséggel egyszerre élni.

A cél nem a tökéletes döntés, hanem a gyermekhez és a család aktuális helyzetéhez legjobban illeszkedő következő lépés.

Kapcsolódási lehetőségek

- a gyermeket ellátó pedagógiai szakszolgálat és korai fejlesztő csapat;
- látássérült gyermekeket támogató EGYMI-k és utazó gyógypedagógusi hálózatok;
- gyermekorvos, védőnő és az adott kérdéshez illeszkedő szakellátás;
- országos és helyi látássérültügyi érdekvédelmi szervezetek;
- szülőcsoportok és sorstársi közösségek.

A konkrét ellátási, jelentkezési és jogosultsági feltételek változhatnak. Aktuális információért mindig az érintett intézménynél, pedagógiai szakszolgálatnál vagy szakellátónál érdemes érdeklődni.

LÁRESZ Egyesület • korakor@lareszegyesulet.hu